

חולין דף ל"ט

מחשבה מעבודה לעבודה בחולין מביאה הגמרא שאמוראים נחלקו, במי ששחט בהמה שהעובד כוכבים יזרוק דמה ויקטיר חלבה לעבודת כוכבים²⁵⁹. רבי יוחנן אמר אסורה בהנאה, שלשיטתו מחשבים מעבודה לעבודה ולומדים את האיסור של עבודת כוכבים ממחשבת פיגול של פנים. ריש לקיש אמר מותרת, שלשיטתו אין מחשבים מעבודה לעבודה ולא לומדים חוץ מפנים. והולכים בזה לשיטתם במחלוקת לעניין שחיטת חטאת, ששחטה לשמה על מנת לזרוק דמה שלא לשמה, רבי יוחנן אמר פסולה, לומדים ממחשבת פיגול שמחשבים מעבודה לעבודה. רבי שמעון בן לקיש אמר כשרה, אין מחשבין מעבודה לעבודה ולא לומדים ממחשבת פיגול. והוצרכו להשמיע את מחלוקתם בשתי המקומות. שאם היו משמיעים לגבי שחיטה לע"ז, היינו אומרים שרק שם אמר רבי שמעון בן לקיש שאין מחשבים, כיון שאין לומדים מפנים, אבל בפסול חטאת שלא לשמה מודה לרבי יוחנן שלומדים מפיגול כיון ששניהם בפנים. ואם היו חולקים רק לגבי קדשים, היינו אומרים שרק שם אמר רבי יוחנן שלומדים כיון ששניהם בפנים, אבל ששחיטה בחוץ לשם עבודה זרה מודה לרבי שמעון בן לקיש. לכך השמיעו שחולקים בשתי המקומות.

רב ששת הקשה עליהם, ותחילה מבאר את מה שנאמר במשנתנו. רב יוסי אומר לומדים שאם בקדשים שהמחשבה פוסלת אינה רק בעובד ודאי שיה אכך בחולין שבהם אין המחשבה פוסלת. ומה כוונתו, אם לומר שבחולין אינה פוסלת כלל, והרי חולין נפסלים במחשבת ע"ז? אלא ודאי שבחולין מחשבה אינה פוסלת מעבודה לעבודה. ופירוש דבריו: ומה בקדשים שמחשבה פוסלת מעבודה לעבודה וזה רק בעובד, בחולין שמחשבה אינה פוסלת מעבודה לעבודה אלא באותה עבודה, ודאי שתפסול רק בשוחט?. ומכאן קשה על רבי שמעון בן לקיש שכן שנינו ש'מחשבה פוסלת במוקדשין' משמע שבכל הקרבנות מחשבים

²⁵⁹ שאם הייתה כוונתו לשחוט לשם עבודת כוכבים, דברי הכל אסורה, שנחשב ל'זבחי מתים', אלא ששחטה לעצמו על מנת שיעבוד העבודת כוכבים בוריקת דמה או בהקטר חלבה. רש"י.

מעבודה לעבודה כבפיגול, ועל רבי יוחנן קשה שאמרו שבחולין אין מחשבה פוסלת מעבודה לעבודה?

ואומרת הגמרא, שעל רבי שמעון בן לקיש לא קשה, שיתכן ולאחר ששמעו מרבו שלומדים מפיגול לשאר זבחים, חזר בו. אבל לרבי יוחנן קשה?

ואומרת הגמרא, שרב ששת עצמו תירץ אין מחשבה פוסלת בחולין אלא בשחיטה וזריקה וביאר את המשנה כך: ומה בקדשים

שמחשבה פוסלת בארבע עבודות אין הכל הולך אלא אחר העובד²⁶⁰, בחולין שהמחשבה אינה פוסלת אלא בשתי עבודות, בשחיטה וזריקה, (לענין עבודת כוכבים שאין מחשבה פוסלת בהן בארבע עבודות אלא בשנים²⁶¹, אינו דין שלא יהא הכל הולך אלא אחר השוחט?

ומביאה הגמרא שמצינו בברייתא כרבי יוחנן, ששנינו, השוחט את הבהמה לזרוק דמה לעבודת כוכבים ולהקטיר חלבה לעבודת כוכבים, הרי אלו "זבחי מתים". שחטה ואחר כך חישב עליה לזרוק דמה או להקטיר חלבה, זה היה מעשה בקיסרי ולא אמרו בה לא איסור ולא היתר.

אמר רב חסדא, כוונת הברייתא, שלא אמרו הוכיח סופו על תחילתו

בה איסור משום כבודם של חכמים הסוברים שסתם מחשבה של גוי אינה לע"ז, ולא אמרו היתר משום כבודו דרבי אליעזר. שואלת הגמרא, ומניין שזו כוונת הברייתא, אולי חכמים מודים שכשבפרוש אמר לשם ע"ז אומרים שהוכיח סופו על תחלתו? ויתכן שלרבי אליעזר רק בעובד כוכבים אוסר, אבל בישראל יתכן שרק לאחר השחיטה נכנס בו יצר הרע והמיר דתו ולא אומרים ש'הוכיח סופו על תחלתו'? אלא אמר רב שיזבי, כוונת הברייתא: לא אמרו בה היתר משום כבודו של רבן שמעון בן גמליאל הסובר שאומרים 'הוכיח סופו על תחלתו'.

²⁶⁰ עמוד ב'.

²⁶¹ שרק הם כתובים בכתו המוזכר בע"ז 'זבחי לאלהים יחרם' בל אסיך נסכיהם מדם', אבל קבלה והולכה לא כתובים בפסוקים לגבי ע"ז. רש"י.

המצווה גם לאשתו ולא אמר 'תנו' ומבררת הגמרא, היכן מצינו שכך סובר רבן שמעון בן גמליאל. אם מהמשנה בגיטין ששנינו, הבריא שאמר 'כתבו גט לאשתי' ולא אמר 'ותנו', אומדים שהתכוון להתחמק מלתת לה גט, וכיון שלא אמר 'תנו', אין נעשין שלוחו לגרש. ומעשה בבריא²⁶² שאמר 'כתבו גט לאשתי' ועלה לגג ונפל ומת, והעדים בנתיים כבר כתבו ונתנו גט לאשתו, אמר רבן שמעון בן גמליאל, אם מעצמו נפל הוכיח שודאי מתחלה התכוון לעלות וליפול, ונחשב כמסוכן והרי זה גט. ואם הרוח דחפתו, אינו גט. וביארה הגמרא שהמעשה לא בא לסתור את הדברים שנשו ברישא, אלא שיש להוסיף בברייתא ולשנות: אם הוכיח סופו על תחלתו, הרי זה גט. וכן מעשה בבריא וכו'. שואלת הגמרא, אולי דווקא שם אומרים הוכיח סופו לתחילתו, שהרי בתחילה הוכיח את כונתו בכך שאמר 'כתבו'?

מחאה על קבלת מתנה
אלא אמר רבינא, הכוונה למה שאמר רבן שמעון בן גמליאל בברייתא ששנינו, הכותב נכסיו לאחרים והיו בהן עבדים, אפילו אם המקבל אמר שאינו רוצה בהם אם הוא כהן מותרים לאכול בתרומה. רבן שמעון בן גמליאל אומר, כיון שהמקבל אמר שאינו רוצה בהם, זכו בהם היורשים. וביאר רבה ויש אומרים רבי יוחנן, אם המקבל מתחילה עמד ומחה שאינו רוצה בהם, הכל מודים שאינם קנויים לו לאכילת תרומה. ונחלקו כששתק ברגע קבלת השטר ואחר כך מחה שאינו רוצה. תנא קמא סבר, שבשתיקתו קנה אותם ושוב אינו יכול לחזור בו. ורבן שמעון בן גמליאל סבר, הוכיח סופו על תחילתו שלא רצה לזכות, והסיבה שלא מחה שסבר שכל עוד לא בא לידו אינו צריך למחות.

הלכה כרבי יוסי שאין מחשבה
פוסלת אלא בעובד
אמר רב יהודה אמר שמואל, הלכה כרבי יוסי שאין מחשבה מועילה אלא אחר השוחט, ואפילו אם שמענו שחשב לפסול. מביאה הגמרא מעשה בסוחרים ישמעאלים האוכלים רק בשר של בהמה שחוטתה אפילו לאחר שמתה מאליה, שהגיעו למקום שנקרא 'ציקוניה'. נתנו אילים לשוחטים

262 לכך הזכיר 'בריא', שכן במסוכן קמ"ל הלכה כרבי שמעון שזורי, שאמר 'כותבין ונותנין'. רש"י.

הישראלים, ואמרו להם שישחטו עבורם ויתנו להם רק את הדם והחלב, והעור והבשר יכולים להשאיר לעצמם. שלח רב טובי בר רב מתנה לשאול את רב יוסף מה הדין, והשיב לו שכך אמר רב יהודה אמר שמואל, הלכה כרבי יוסי ומותרים.

שאל רב אחא בנו של רב אויא לרב אשי, מה הדין לרבי אליעזר הסובר ש'מחשבת עובד כוכבים לעבודת כוכבים' פוסלת, כשגוי שנתן וזו לשוחט ישראל, ואמר לו 'כשתשחוט בהמתך תן לי בדינר זה בשר' האם כל הבהמה אסורה, או שכשכל הבהמה של ישראל מותרת? אמר לו, אם אינו יכול להחזיר לגוי את כספו, נחשב כקנייה גמורה ואסור. ואם יכול להחזיר לו, לא נעשה שלוחו ולא שוחט על דעת הגוי ומותר.

